

Xã hội hóa tín dụng xóa đói, giảm nghèo của Ngân hàng Chính sách xã hội

Ngân hàng Chính sách xã hội Việt Nam (NHCSXH) là một trong những kênh quan trọng huy động các nguồn vốn tín dụng ưu đãi để cho vay xóa đói, giảm nghèo trong các cộng đồng dân cư có hiệu quả, thực hiện tốt chủ trương mà Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VII đã đề ra là "...phải hỗ trợ giúp người nghèo bằng cách cho vay vốn, hướng dẫn cách làm ăn, tranh thủ các nguồn vốn tài trợ nhân đạo trong và ngoài nước, phấn đấu tăng hộ giàu đi đôi với xóa đói, giảm nghèo".

Cùng với thành quả...

Từ năm 1986 đến năm 2002, chúng ta đã thành lập quỹ tín dụng ưu đãi, theo đó là tổ chức Ngân hàng Phục vụ người nghèo nằm trong Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam (Agribank) để triển khai nghiệp vụ tín dụng ưu đãi đối với các tổ chức kinh tế và dân cư nghèo vùng cao, vùng xa, hải đảo... Từ những kết quả đạt được và ý nghĩa chính trị to lớn của chủ trương này, ngày 4-10-2002, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 78/2002/NĐ-CP chủ trương tăng quy mô tín dụng đối với hộ nghèo. Theo Quyết định số 131/2002/QĐ-TTg, ngày 4-10-2002, của Thủ tướng chính phủ, Ngân hàng Phục vụ người nghèo được tách ra khỏi Agribank để thành lập Ngân hàng Chính sách xã hội và bắt

đầu đi vào hoạt động độc lập từ ngày 11-3-2003.

Chặng đường 5 năm (2003 - 2008), tuy thời gian hoạt động chưa nhiều, nhưng là chặng đường thử nghiệm đầu tiên đầy cam go của toàn hệ thống. Song, với sự nỗ lực chủ quan, cộng với sự cộng tác, giúp đỡ của các bộ, ngành, cấp ủy, chính quyền các cấp, nên NHCSXH đã gặt hái được một số kết quả khả quan. Tính đến đầu quý IV năm 2008, tổng nguồn vốn đạt hơn 48.000 tỉ đồng, gấp 5 lần so với năm 2002; trong đó, vốn ngân sách nhà nước cấp và vốn điều lệ của Ngân hàng chiếm 35%, còn lại là vốn đi vay Ngân hàng Nhà nước, Kho bạc Nhà nước, các ngân hàng thương mại và huy động tiền gửi tiết kiệm của dân cư theo lãi suất thị trường.

Từ chỗ ban đầu chỉ có 3 chương trình tín dụng, đến nay NHCSXH đã huy

động vốn từ 14 chương trình trong nước và 4 chương trình của các tổ chức quốc tế. Đến hết tháng 10-2008, Ngân hàng đã có tổng dư nợ xấp xỉ 45.000 tỉ đồng, trong đó tăng trưởng mới (giai đoạn 2003 - 2008) gần 38.000 tỉ đồng. Hơn 9 triệu lượt hộ nghèo được vay vốn làm ăn, trong đó gần 1,5 triệu hộ đã thoát nghèo, gần 2 triệu lao động có việc làm, xây dựng được hơn 820 nghìn công trình nước sạch, vệ sinh môi trường nông thôn, 750 nghìn học sinh, sinh viên nghèo được vay vốn đến trường học tập... Ý thức sử dụng vốn tín dụng ưu đãi của các đối tượng vay cũng khá tốt. Vì vậy, nợ xấu, nợ quá hạn của toàn hệ thống NHCSXH từ mức 13,7% khi nhận bàn giao (năm 2003) giảm xuống còn 2% hiện nay. Tỷ lệ thu lãi đạt 95% tổng số lãi phải thu hàng năm. Đây là một

nghèo - một hoạt động hiệu quả Việt Nam

TRẦN KINH TẾ

thành tích vượt trội, nhờ nỗ lực không chỉ của riêng NHCSXH, mà là của tất cả các cơ quan, ban, ngành từ Trung ương xuống địa phương, các tổ chức, hội, đoàn thể ở cơ sở, của cả cộng đồng, nhất là của những đối tượng được hưởng thụ chế độ tín dụng lãi suất ưu đãi đã đồng tâm hợp lực, nghiêm túc thực hiện chủ trương, chính sách mới của Đảng và Nhà nước.

Để không ngừng hoàn thành nhiệm vụ này, đối với các đối tượng hưởng thụ, ngay từ đầu, NHCSXH đã chọn phương thức quản lý, vận hành phù hợp. Đó là: ủy thác từng phần (một số công đoạn trong quy trình tín dụng) cho các tổ chức chính trị - xã hội; thực hiện bình xét công khai tại 200 nghìn tổ tiết kiệm và vay vốn trong cả nước; còn cán bộ ngân hàng thì nhận trách nhiệm giải ngân trực tiếp cho các hộ vay vốn tại các điểm giao dịch ở mỗi xã. NHCSXH đã tổ chức mạng lưới hoạt động rộng khắp đến tất cả các xã, phường, thôn, bản trong cả nước, với sự hợp tác của hàng vạn cán bộ của các hội như Hội Phụ nữ, Nông dân, Cựu Chiến binh và Đoàn Thanh niên ở cả 4 cấp từ Trung ương đến xã, phường, thực hiện dịch vụ ủy thác cho NHCSXH, hướng dẫn người vay sử dụng vốn vay

đúng mục đích và cùng NHCSXH đôn đốc thu hồi nợ khi đến hạn. Với ưu điểm của mô hình tổ chức xã hội hóa hoạt động tín dụng và phương thức quản lý mới này, không những chất lượng và hiệu quả sử dụng vốn vay tăng thêm, mà mỗi năm ngân hàng còn tiết kiệm chi phí cho Nhà nước hàng trăm tỉ đồng. Theo đánh giá của Tổ chức Thông tin tài chính vi mô của Mỹ (The Mix), hoạt động của NHCSXH Việt Nam có hiệu quả cao, tiết kiệm chi phí quản lý so với tổ chức tín dụng tương tự của nhiều nước khác trên thế giới. Nhờ vậy, 5 năm qua, Ngân hàng đã được nhận quản lý 8 dự án xóa đói, giảm nghèo của các tổ chức quốc tế với tổng số vốn là 13 triệu 0-rô và 53,524 triệu USD. Thông qua các hoạt động đó, đội ngũ cán bộ của Ngân hàng học hỏi được nhiều kinh nghiệm của thế giới, góp phần nâng cao năng lực công tác của mình.

Trải qua kinh nghiệm 15 năm hoạt động trước đây, với tư cách là một ngân hàng trực thuộc Agribank và thực tiễn 5 năm qua (2003 - 2008) tồn tại hoàn toàn độc lập đã khẳng định phương thức tín dụng xóa đói, giảm nghèo và mô hình tổ chức của NHCSXH theo Nghị định số 78/2002/NĐ-CP và Quyết

định số 131/2002/QĐ-TTg là hoàn toàn phù hợp với điều kiện của nước ta, có hiệu lực và hiệu quả cao. Nhờ có phương thức quản lý đặc thù của ngân hàng nên trong 5 năm qua, NHCSXH đã đưa gần 50 ngàn tỉ đồng (tương đương 3 tỉ USD) vốn vay của Nhà nước đến tận tay người thụ hưởng một cách nhanh chóng, thông suốt, bảo đảm công khai, dân chủ theo phương châm "dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra". Đồng thời phương thức này đã tiết kiệm chi phí, đạt mục tiêu quản lý tín dụng chính sách có hiệu quả, tạo điều kiện tiên quyết về tổ chức để thực hiện lồng ghép các chương trình phát triển kinh tế khuyến nông, khuyến lâm, khuyến công, khuyến ngư; tạo điều kiện cho chính quyền, ngân hàng, các đoàn thể chính trị - xã hội nhất là cấp cơ sở thường xuyên tiếp cận với nhân dân và ngược lại.

... còn không ít hạn chế trong chặng đường đầu

Những đóng góp của NHCSXH đã tạo dấu ấn tốt đẹp cho nước ta. Chính vì vậy, các tổ chức chính trị, đoàn thể và cá nhân trong nước đã quyền góp được hơn 200 tỉ đồng vào Quỹ vì người nghèo.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, NHCSXH vẫn còn một số khó khăn, hạn chế, phần nào chi phối đến kết quả hoạt động của mình. Đó là nguồn vốn còn quá ít. Bản thân Ngân hàng chưa tự xây dựng được chiến lược tạo nguồn để có nguồn vốn lớn, ổn định, lâu dài; chưa tiếp cận được nhiều với nguồn vốn ODA và các nguồn vốn có lãi suất thấp để mở rộng hoạt động hơn nữa. Khách hàng của Ngân hàng là những đối tượng chính sách xã hội, được Nhà nước quy định theo các tiêu chí phân loại cụ thể để cấp ủy, chính quyền địa phương vận dụng, phân loại, tổng hợp. Song, do cách hiểu và cách làm khác nhau, nên mặc dù các vùng ở lân cận nhau, các điều kiện tự nhiên, xã hội cơ bản giống nhau, nhưng số lượng hộ nghèo thì lại chênh lệch, tạo ra sự mất cân bằng không đáng có. Trong thực tế đang phổ biến một mâu thuẫn, danh sách số hộ nghèo do chính quyền xã báo cáo lên huyện thì ít, nhưng cũng ở thôn, xã đó danh sách số hộ nghèo, người nghèo gửi lên cho NHCSXH để xét được vay vốn ưu đãi lại nhiều hơn, có nơi tăng gấp rưỡi, gấp đôi. Theo đó, cũng không ít hộ nghèo vay được vốn, nhưng lại không biết cách sử dụng, cho nên dù được vay vốn, tỷ lệ hộ thoát đói nghèo vẫn không giảm. Theo số liệu thống kê, đến cuối năm 2006 cả nước còn 61 huyện thuộc 20 tỉnh có tỷ lệ hộ nghèo hơn 50%, cao gấp 3,5 lần tỷ lệ hộ nghèo chung của cả nước. Hiện nay, Nhà nước chưa ban hành cơ chế gắn kết thống nhất để có sự phối hợp giữa các ngành trong việc thực

hiện các chương trình lồng ghép phát triển cây trồng, vật nuôi, giữa các hoạt động của NHCSXH với các hoạt động khuyến nông, khuyến lâm, khuyến ngư và chuyển giao công nghệ của ngành khác. Nhiều nơi, các tổ chức hội chưa bao quát toàn diện đến công việc được ủy thác, nhất là công tác giám sát hoạt động của tổ tiết kiệm và vay vốn về việc sử dụng vốn vay của các tổ viên cũng như việc đôn đốc thu hồi nợ gốc và lãi khi đáo hạn...

Mục tiêu và nhiệm vụ tới năm 2010

Nghị quyết Đại hội X của Đảng về định hướng phát triển trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là: thực hiện mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh; giải phóng mạnh mẽ và không ngừng phát triển sức sản xuất, huy động và sử dụng có hiệu quả mọi nguồn nội lực và ngoại lực, nâng cao đời sống nhân dân; đẩy mạnh xóa đói, giảm nghèo, khuyến khích mọi người dân vươn lên làm giàu chính đáng, giúp đỡ người khác thoát nghèo và từng bước khá giả hơn, phấn đấu đến năm 2020 nước ta cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại.

Thực hiện chủ trương lớn này, NHCSXH đã và đang tập trung mọi lực lượng, hoàn thành xuất sắc mục tiêu, nhiệm vụ kế hoạch 5 năm (2006 - 2010), với các nhiệm vụ trọng tâm sau:

Một là, tập trung huy động, khai thác các nguồn lực tài chính không phải trả lãi hoặc lãi suất thấp, tranh thủ các

nguồn tài trợ nhân đạo trong và ngoài nước để lập quỹ đầu tư cho người nghèo và các đối tượng chính sách vay vốn ưu đãi, phục vụ sản xuất, kinh doanh, tạo việc làm, cải thiện đời sống. Theo đó là coi trọng thu hồi nợ đến hạn để tái đầu tư quay vòng vốn.

Hai là, bảo đảm 100% số vốn tín dụng chính sách của Chính phủ đến sớm và đúng hạn với hộ nghèo và các đối tượng chính sách xã hội khác. Tất cả hộ nghèo có nhu cầu vay vốn đều được hỗ trợ và tư vấn cách sử dụng vốn đầu tư vào sản xuất theo hướng chuyển mạnh sang đầu tư cho các chương trình dự án nhỏ, đơn giản, dễ tính toán, tạo điều kiện cho người nghèo học tập cách làm ăn, nâng cao thu nhập, cải thiện đời sống.

Ba là, phấn đấu đạt tốc độ tăng trưởng dư nợ chung cho các chương trình trong hai năm còn lại 2008 - 2010 khoảng 30% - 35%/năm. Tiếp tục bổ sung và hoàn chỉnh chính sách, cơ chế quản lý, đặc biệt là cơ chế huy động nguồn vốn, cơ chế tín dụng và cơ chế tài chính để đến năm 2010 các chi phí quản lý ngành (trừ chi phí lãi suất huy động vốn) được thực hiện trên cơ sở các nguồn thu lãi cho vay và các dịch vụ ngân hàng, giảm dần mức trợ cấp của ngân sách nhà nước.

Tuy nhiên, kinh tế trong nước đang gặp nhiều khó khăn trong bối cảnh suy giảm chung của kinh tế toàn cầu, vì vậy đòi hỏi NHCSXH càng phải tự lực vươn lên hơn nữa mới hoàn thành tốt nhiệm vụ của mình đối với cộng đồng nghèo khó trong diện chính sách hỗ trợ, tạo tiền đề vững chắc cho các bước đi tiếp theo. □